

A SAVREMENOST FOLYÓIRAT IDEI HAT SZÁMA

A Savremenost, a Vajdasági Kommunista Szövetség folyóirata, 1979 első felében, ahogy azt a szerkesztőség az egész év tartalmára is meghirdette, felváltva havonként és kéthavonkénti kettős számban jelent meg. A folyóirat (tanácsának elnöke: Boško Krunic, felelős- és főszerkesztője Szám Attila) januári száma legtöbb teret és figyelmet Vajdaság SZAT és egész hazánk nemzeti és nemzetiségi kultúrájának, ennek egybefonódásának szentelt. A 2—3. kettős szám központi témája az öngazgatás elméletének körvonalazása volt. A következő kettős szám, az április—májusi szám alapvető tematikája a tudomány helyzete és szerepe társadalmunkban volt, míg a júniusi szám központi kérdése a szocialista termelés volt.

A hazánk és tartományunk nemzeti és nemzetiségi kultúrájának közös elemeire és egymásra utaltságára vonatkozó kérdéseket a Savremenost januári száma elsősorban az irodalmi alkotás és a kiadói tevékenység kapcsán, valamint irodalmi kritikánk helyzetének vizsgálata alapján tárgyalja. Major Nándor „a társult munka és a könyv” témáját vizsgálva utal arra a követelményre, hogy „a kultúrában teljes egészében, s ezzel együtt a kiadói tevékenységben is a társult munkára jellemző, integrális öngazgatási viszonyokat kell kiépítenünk”.

Ez az integrális viszony felöleli az alkotók és szerzők, a kiadói dolgozók, valamint a könyvárusítók és terjesztők, továbbá a könyvtári foglalkoztatottak munka és jövedelmi alapon történő összekapcsolását is. Cvetka Kotevska a következő témával foglalkozik: A könyv kölcsönös ismerkedésünknek és kultúránk alkotóerejű átszövődésének fontos tényezője. Deák Ferenc Vajdaság SZAT nemzeti és nemzetiségi irodalmának szabad és egyenrangú fejlődése és kultúránk kölcsönhatása című írásában többek között hangsúlyozza, hogy a kultúra nyíltsága, a kölcsönös átszövődések és a gyümölcsöző kereszteződések sajátos, megismételhetetlen eredménnyel járnak. Milutin Dedić írásában a munkások közötti könyvterjesztéssel és az olvasás iránti érdeklődés felkeltésével kapcsola-

tos tapasztalatokat tárgyalja, Rade Obradović elemzi a Zmaj-Gyermekjátékok hozzájárulását nemzeteink és nemzetiségeink kultúrájának kölcsönös megismeréséhez, Juhász Géza viszont adatokban gazdag átfogó írásában a vajdasági műfordítást és az ezzel kapcsolatos kiadói tevékenységet elemzi. Kiemeli, hogy az utóbbi hat évben milyen figyelemre méltó eredmények születtek. Tekintettel arra, hogy a nyelv- és az irodalomoktatás egyik alapvető célja, hogy a tanulók megismerkedjenek saját nemzetük, a JSZSZK más nemzetei, Vajdaság SZAT nemzetiségei, valamint a világirodalom kiváló alkotásaival, Stevan Micić írásában az anyanyelvi tankönyvek és a házi olvasmányok szerepét tárgyalja, a nemzetek és nemzetiségek egymáshoz való közeledési folyamatában. Veie Szmilevszki tömör írásában a Macedón SZK tapasztalataiból kiindulva tárgyalja a Jugoszláviában elért eredményeket és fejlődési távlatokat a kiadói tevékenység, a könyvtárhálózat és a könyvállomány terén.

Az 1978 novemberében, Vrdniken megtartott és az irodalmi kritikának szentelt tanácskozás beszámolójából a folyóirat szerkesztő tanácsa a következő résztvevők: Végel László, Jovan Zivlak, Michail Horpán, Florika Štefan és Milan Pražić munkáját válogatta ki közlésre. Slobodan Dučić írásában a tájékoztatási eszközök kulturális funkciójával foglalkozik a társult munka szervezeteiben, Milenko Perović pedig a marxista könyvek helyét vizsgálja Jugoszlávia nemzetei és nemzetiségei kultúrájában.

Különálló témával jelentkezik a folyóirat januári számában Dragoje Žarković, aki a nemzetközi pénzügyrendszer válságát vizsgálja, továbbá, Miloš Nikolić, aki átfogóan és elmélyült elemzéssel a proletárdiktatúra fogalmát és gyakorlatát tárgyalja, egyik kiinduló pontként meghatározva, hogy a „proletárdiktatúra a proletariátus osztályharcából ered, kifejezésre juttatva a proletariátusnak e harcban vállalt történelmi szerepét”.

A februári—márciusi kettős szám azzal a nagy veszteséggel foglalkozik, amely Edvard Kardelj halálával érte hazánkat. Itt tették közzé Dušan Alimpić Edvard Kardelj — a gondolkodó, a humanista és forradalmár című beszámolóját, amely a Tartományi Képviselőház gyászülésén hangzott el. A szerkesztőség Dušan Alimpić beszámolójának a következő megállapítását emeli ki: „A titói Kommunista Pártot Kardelj messzemenően ekötelezte, úgy is mint államférfi, és úgy is mint kimagasló teoretikus, aki tanulmányozta harcunk, létezésünk és távlataink elméleti kérdéseit.” A folyóirat kettős száma szemelvényeket is közöl Edvard Kardelj műveiből, mégpedig az öngazgatás és a bírálat témaköréből. A Savremenost februári—márciusi számában közölt két vita anyaga témájánál fogva ugyancsak Kardeljnek és Tito elvtársnak „az öngazgatással kapcsolatos elképzeléseit és távlatait” tükrözi. Idevágó téma tehát a jugoszláv öngazgatás elméleti koncepciójának szentelt kerekasztal-értekezlet, amelyet a folyóirat a VSZAT Politológiai Egyesülettel karöltve szervezett, 1978 decemberében, s amelyen az egész ország területéről

összesereglettek a résztvevők. A folyóirat az egész értekezlet anyagát közli. Szám Attila és Neca Jovanov vitaindító fejtegetései alapján 21 résztvevő (A. Raič, Ž. Marković, Bodrogyári F., T. Šuvakov, R. Jovanović, I. Muncian, M. Kovačević, Z. Vidaković, D. Bilandžić, D. Miljković, N. Žuvela, B. Markič, D. Žarković, B. Bošković, D. Atlagić, S. Tubić, Ž. Surčulija, M. Stojanov, D. Đurović, B. Dimković, P. Toš) felszólalása következik. Ez a kettős szám közli a folyóirat szerkesztősége által szervezett és a topolyai munkásaktíva tagjaival folytatott beszélgetés közlésre szerkesztett anyagát. A beszélgetés témája Az öngazgatás és gyakorlat volt. A beszélgetést Nada Bregun kutató és Milenko Perović, a folyóirat szerkesztőségi titkáranak tézisei alapján vezették le. A beszélgetésben nyolc munkaközösségből vettek részt (Szenti L., Kemenc G., J. Bandić, Čupić I., I. Svilar, Mengyán R., Szántó J., B. Dudić).

A február—márciusi kettős szám közli még Nada Bregun tanulmányát Az öngazgatás eszméje Marx műveiben címmel, Dragutin Bartulovićnak a nemzeti kisebbségek világviszonylatban tárgyalt helyzetével foglalkozó tanulmányát és Marija Pajvančić tanulmányát, amelynek címe: A dolgozók és a polgárok egymás közötti viszonyainak néhány mutatószáma a küldöttségek és küldötti testületek munkájában való részvétel szerint.

A Savremenost április—májusi száma a tudományos tevékenység társadalmunkban kialakított helyzetét és szerepét tárgyalja. A folyóirat teljes egészében közli az ezzel kapcsolatos kerekasztal-beszélgetés anyagát. A vitában részt vettek: Szám A., S. Ilić, J. Miljuš, Bodrogyári F., S. Stojakov, N. Perović, N. Čanak, Szórád Gy. és N. Jovanov. Újítások és találmányok a termelésben címen a folyóiratban helyet kapott a feltalálók szabadkai aktívájában folytatott beszélgetés is. (A beszélgetés résztvevői: B. Kovačević, Lj. Đorđević, Kovács Á., N. Popov, Varga L., Vinkó J., G. Šabić, V. Tubić és V. Mrdaković.) A kettős szám központi témaként közli Neca Jovanov tanulmányát, amely a következő címet viseli: Adalékok a tudomány helyzetének és társadalmunkban elfoglalt helyének megtárgyalásához, és próbálkozások a társadalom fejlesztésére gyakorolt hatása fokozásához szükséges feltételek megállapítására. Ezenkívül a központi témával foglalkozik Spasoje Bjelica tanulmánya, amelyben a szerző az oktatás irányítását tárgyalja mint a munka irányításának egy sajátos formáját, valamint Milenko Perović, aki a tudomány és a tudományos kutatómunka fejlesztésének eszmei-politikai kérdéseivel foglalkozik a Bosznia-Hercegovina KSZ vezetőségében lefolytatott vita alapján. Borislav Dimković és Danilo Tomić annak a körkérdésnek az eredményeit elemzik, amelyben az újvidéki egyetemi karok és főiskolák rendes hallgatóinak álláspontját és véleményét ismertetik a marxista oktatás tartalmáról és minőségéről.

A Savremenost 4—5. száma közli még Rajcsán István írását a tömeg-tájékoztatásról, öngazgatási szocialista társadalmunkban, Danilo Kecić írását A vajdasági munkásság részvétele a Magyar Tanácsköztársaságban

és a proletár szolidaritás általános sztrájkjában címmel, Blaž A. Perović tanulmányát, amelyben a marxizmus és a funkcionalizmus viszonyát tárgyalja, valamint Dragutin Miljković írását Öngazgatási érdekek és integrációjuk címmel.

A Savremenost hatodik, június hónapra megjelenő száma vezető helyen közli Milena Vlaškalić tanulmányát A JKP/JKSZ-nek az ember felszabadításáért vívott hatvanéves harca címmel. Ez a szám két beszélgetést is közöl. Az egyik kerekasztal-beszélgetést a szabadkai Veljko Vlahović Munkásegyletmen szervezték, Milan Korać A szocialista termelési mód című könyve kapcsán, a másik beszélgetést az újvidéki munkások aktívájában folytatták, témája pedig a társultmunka-alapszervezet helyzete volt a társadalmi újratermelési folyamatban (a beszélgetésben részt vettek: M. Vujović, M. Kezunović, T. Vukićević, Đ. Bosnić, Tóth B., M. Čavić, továbbá J. Miljuš és M. Perović, a folyóirat szerkesztőségéből). A folyóirat júniusi száma közli még a Todo Kurtovićyal lefolytatott beszélgetést a szabadságról a szocializmusban, Jovan Miljuš tanulmányát, amelyben a szerző elemzi a jugoszláv gazdaságpolitika legfőbb eredményeit, és Zoran Trputec tanulmányát, amelyben az emberi tényezőt mint a gazdasági fejlődés lényeges tényezőjét tárgyalja, szemmel tartva a világviszonylatban végbemenő folyamatokat.

A Savremenost folyóirat bemutatja a társadalomtudományi kiadványok jelentősebb könyveit és folyóiratait is.

A folyóirat első számában (1979. januári szám) Kosta Jozifidis és Rajko Buković mutatják be a Vajdaság társadalmi-gazdasági fejlődése című könyvet, amely 1978 elején jelent meg, Újvidéken. A könyv szerzőcsoportja: Nikola Kmezić, dr. Mezei István, dr. Stevan Hadživuković, dr. Tomislav Bandin, dr. Tihomir Šuvakov, dr. Desanka Božidarević, dr. Stevan Reljin, dr. Viktor Rorbatfinski, dr. ing. Ladislav Kun, dr. Dragutin Zelenović, Aleksandar Bećin és Móra András magiszter a lényeges szempontok figyelembe vételével elemzi és dokumentálja Vajdaságnak az utóbbi harminc év alatt elért általános társadalmi fejlődését, majd külön a gazdaságit is. Ez a könyv mint kilencedik kiadvány jelent meg a Politikai elmélet és gyakorlat sorozatban, amelynek kiadója a VKSZ TV politikai tanulmányi és marxista oktatási központja. A januári számban bemutatott könyv címe: A vétség és a büntetés, szerzője Igor Primorac, megjelent 1978-ban, Belgrádban. Branimir Andrić, a bemutató szerzője, külön hangsúlyozza, hogy ez az egészét képező tanulmánykötet, amely a könyv írójának egységes témaválasztása és elkötelezettsége alapján valósul meg, a büntetés etikájára vonatkozó elméleteket elemzi mint az erkölcsfilozófia lényeges részét.

A február—márciusi kettős szám dr. Vladimir Bakarić A szocialista öngazgatási rendszer és a társadalmi újratermelés (II. kötet) című könyvét mutatja be. Jovan Miljuš, a könyvismertető szerzője szerint az itt közölt tanulmányok, amelyek 1973—1978 között íródtak, sajátos tanulmánykötetet képviselnek. V. Bakarić könyve a szocialista elmélet és az

önigazgatás társadalmi gyakorlata kérdésköréből igen átfogóan és elmélyülten válaszol meg egy egész sor időszerű és nyílt kérdést. Milenko Paravić bemutatja a Marx módszeréről című (alcíme: Szövegválogatás magyarázatokkal) könyvet, amelynek kialakításában Bodrogvári Ferenc jelentkezik mint Marx szövegrészleteinek válogatója, a kötet szerkesztője és az egyes fejezetekbe osztott szövegek kommentátora. A könyvbemutató szerzője nagyra értékeli Bodrogvári F. szerkesztői teljesítményét, mert a kiválasztott szövegrészletek által és saját szövegeivel bizonyosságot tett Marx módszerének lényegbe hatoló megértéséről, s ennek alapján kimutatja módszerének időszerűségét, azoknak a kérdéseknek a megoldásában, amelyeket az öngazgatás folyamata nap nap után napirendre tűz. Az ismertetett könyv, sorrendben mint tizenharmadik jelent meg a már magának tekintélyt biztosított Politikai elmélet és gyakorlat című sorozatban.

Az 1979 április—májusi kettős számban Milena Vlačkalic mutatja be Tomislav Bandin A jövedelmi autonómia felé című könyvét, amely könyv kapcsán megállapítja, hogy a szerző több éves kutatásának eredménye. Bandin azonban már e könyv megjelenése előtt is szaktekintélynek örvendett a társult munkához kapcsolódó szervezési, tevékenységi és gazdálkodási kérdésekben. A bemutató utal a téma átfogó tárgyalási módjára, ami T. Bandin tanulmányának egyik kétségtelen erénye. — Đorđe Blagojević részletesen ismerteti Dušan Lakićević Bevezetés a szociálpolitikába című könyvét, és megjegyzi, hogy noha egyetemi tankönyvnek készült, a könyv mégis széles érdeklődésre tarthat számot, mert sok mondanivalója van azoknak az olvasóknak is, akik részesei az öngazgatási szociálpolitika megvalósításának.

A folyóirat 6. száma közli Radovan Vukadinović Zágrábban, 1978-ban (a kiadó: HSZISZ Társadalmi Tevékenységének Központja) A nemzetközi kapcsolatokra vonatkozó elméletek című könyvének ismertetését. Đorđe Krajnović, az ismertető szerzője megállapítja, hogy a tárgyalt könyv a sikerült alkotások közé sorolandó, mivel írója a nemzetközi kapcsolatokra vonatkozó különböző elméleteket mutatja be.

A Savremenostban ismertetett folyóiratok főleg a társadalomtudományokkal foglalkoznak vagy tartományunk társadalmi életében töltenek be jelentős szerepet. A Savremenost januári számában Miroslav Kuhajda bemutatja a szlovák nyelvű Nový život 1978-ban megjelent öt számát, Biacsi Antal pedig a szabadkai magyar nyelvű Üzenet c. folyóirat nyolcéves múltját idézi. A Savremenost 2—3. kettős számában Szám Attila bemutatja a magyar nyelvű Létünk kéthavonként kiadásra kerülő folyóirat 1978-ban megjelent számait.

A folyóirat 1979 első felében is folytatja Lukács György szerbhorvát nyelven még meg nem jelentetett szövegeinek közlését. A Savremenost első hat száma közli Lukács A társadalmi lét ontológiájáról II. kötetének (első magyar könyvalakban közreadott kiadása 1976.) IV. fejezetéből a 2. pontot, címe: Az elidegenedés ideológiai nézőpontjai. A vallás

mint elidegenedés. A szövegfordítás bonyolult feladatát Mirko Gotesman végezte el.

A szerkesztőség, a már kialakult szerkesztési módjával összhangban, közli az alapvető információkat minden szám munkatársáról. Ezenkívül, minden szám közli az egész szám tartalmát, feltüntetve minden írás alap gondolatát vagy az írás lényegét hat nyelven, nevezetesen: angolul, oroszul, magyarul, románul, szlovákul és ruszin nyelven. A folyóirat meghirdeti az év második felében (valószínűleg az 1980. év elején is még) megjelenő számok központi témáit. A témák a következők: az információ-folyamatok, a KSZ szerepe az öngazgatási érdekek összeegyeztetésében, irányítás és öngazgatás a társultmunka-szervezetekben, tudomány és társadalom, vallás az öngazgatású társadalomban, a társadalmi-politikai szervezetek befolyása falun, a szabad munkacsere, a tervezés nyílt kérdései, a szakirányú oktatás tapasztalatai, a szocialista öngazgatás a gyakorlatban, a szocialista öngazgatás politikai rendszerének fejlődési irányzatai Vajdaságban, a társadalmi-politikai szervezetek és a polgárok egyesületeinek szerepe társadalmi-politikai rendszerünk fejlesztésében, a forradalmi gyakorlat nyílt kérdései és az eszmei-elméleti tevékenység.